

КОНЦЕПТОСФЕРА ЦИТАТ З БРИТАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

(на матеріалі ептонімів О. Вайлда та Дж. Б. Шоу)
Н.А. Оніщенко, канд. філол. наук (Харків)

Статтю присвячено дослідженню особливостей запозичених ептонімів у німецькій мові в межах транслінгвального аспекту еколінгвістичного підходу. Еколінгвістика передбачає вивчення мовних явищ у єдності суто мовних структур та природних, соціальних, психологічних, геополітичних чинників. Ептоніми є одиницями на зразок словосполучення/ речення, які несуть інформацію про своє усвідомлюване мовцями авторство і які підлягають дериваційним процесам, властивим фразеологічним одиницям. Феномен запозичення ептонімів з іншої лінгвокультури є результатом когнітивних та соціокультурних чинників адаптації нових знакових явищ до існуючого мовного середовища. Транслінгвальний аспект еколінгвістики уможливорює пояснення використання одиниць, засобів, реалій однієї мови та культури в контексті і засобами іншої мови з метою досягнення ефективності міжкультурної комунікації. Завданням роботи є визначення екстралінгвальних та концептуальних чинників, які дозволяють ептонімам найбільш цитованих англословенських письменників О. Вайлда та Дж. Б. Шоу адаптуватися в німецькомовному середовищі та укорінитися в ептонімічній концептосфері німецької мови.

У процесі дослідження було встановлено, що драматургічна інновативність британських авторів, вибір висвітлюваних ними тем, сприяли масовим постановкам їхніх п'єс на сценах Німеччини та Австрії і відповідно – цитованості в мові-приймачі. Було змодельовано конфігурацію концептів, які вербалізуються ептонімами О. Вайлда та Дж.Б.Шоу в німецькій мові, визначено їхні специфічні ознаки, які сприяли набуттю іншомовними цитатами адаптованої ептонімічної форми в німецькій мові.

У центрі концептосфери ептонімів О. Вайлда та Дж.Б. Шоу в німецькій мові знаходиться мегаконцепт ЛЮДИНА, якому підпорядковано ієрархічно нижчі концепти, зокрема спільні для обох письменників МЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ, СУСПІЛЬСТВО. Спільним є також висвітлення цими авторами нетипових ознак цих концептів, що також визначається як чинник ептонімізації.

Ключові слова: адаптація, вербалізація, еколінгвістика, ептонім, ептонімізація, концептосфера, транслінгвальний аспект, цитата.

Оніщенко Н.А. Концептосфера цитат из британской литературы в немецком языке: эколингвистический аспект (на материале эпонимов О. Уайлда та Дж. Б. Шоу). Стаття посвящена исследованию особенностей заимствованных эпонимов в немецком языке в рамках транслингвального аспекта эколингвистического подхода. Эколингвистика предусматривает изучение языковых явлений в единстве чисто языковых структур и природных, социальных, психологических, геополитических факторов. Эпонимы являются единицами типа словосочетания / предложения, несущими информацию об авторстве, осознаваемом говорящими, и подверженными деривационным процессам, присущим фразеологическим единицам. Феномен заимствования эпонимов их другой лингвокультуры является результатом когнитивных и социокультурных факторов адаптации новых знаковых явлений к существующей языковой среде. Транслингвальний аспект еколінгвістики робить можливим пояснення використання одиниць, засобів, реалій одного мови та культури в контексті і засобами іншої мови з метою досягнення ефективності міжкультурної комунікації. Завданням роботи є визначення екстралінгвістичних та концептуальних факторів, дозволяючих ептонімам самих цитованих англословенських письменників А. Уайльда та Дж. Б. Шоу адаптуватися в німецькомовному середовищі та укорінитися в ептонімічній концептосфері німецької мови.

В ходе исследования было установлено, что драматургическая инновативность британских авторов, выбор освещаемых ими тем, способствовали массовым постановкам их пьес на сценах Германии и Австрии и соответственно – цитируемости в языке-рецепторе. Смоделирована конфигурация концептов,

вербализируемых эпонимами О. Уайльда и Дж. Б. Шоу в немецком языке, определены их специфические признаки, которые способствовали приобретению иноязычными цитатами адаптированной эпонимической формы в немецком языке.

В центре концептосферы эпонимов О. Уайльда и Дж. Б. Шоу в немецком языке находится мегаконцепт ЧЕЛОВЕК, которому подчинены иерархически нижестоящие концепты, в частности, общие для обоих писателей МЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, МОРАЛЬНЫЕ КАЧЕСТВА, ОБЩЕСТВО. Общим является и освещение этими авторами нетипичных признаков этих концептов, что также определяется как фактор эпонимизации.

Ключевые слова: адаптация, вербализация, концепт, транслингвальный аспект, цитата, эколингвистика, эпоним, эпонимизация.

Onishchenko N.A. Conceptosphere of quotations from the British literature in German: ecolinguistic approach (based on eponyms by O. Wilde and G. B. Shaw). This article focuses on the specific features of loaned eponyms in German within the framework of the translanguing strain of ecolinguistic approach. Ecolinguistics provides for the consideration of the linguistic phenomena as a unity of their internal structure and natural, social, psychological and geopolitical factors. Eponyms are units like word combination or sentence containing information of their authorship awarded by the communicants and are subject to derivative processes typical for phraseological units. The phenomenon of adopting eponyms results from the influence of cognitive, social and cultural factors of adapting new semiotic phenomena to the existing linguistic environment. The translanguing strain of ecolinguistics explains using units, means and realities of a language and culture in the context and by means of another language which aims at efficiency of the cross-cultural communication. The paper aims at determining conceptual and translational factors which allow for the eponyms by the most quoted English speaking writers O. Wilde and G. B. Shaw adaptation in the German-language environment and its entrenchment in the German eponymic sphere of concepts.

The study reveals that dramatic innovativeness of the British authors, their choice of topics brought to light initiated large-scale staging of their dramas in Germany and Austria and hence their quoting in the recipient language. The paper features a model configuring concepts verbalized in eponyms by O. Wilde and G. B. Shaw in the German language; it also covers their specifics which reveals the way foreign quotations acquire an adapted eponymic form in the German language.

At the core of the eponymic sphere of concepts of O. Wilde and G. B. Shaw in the German language is the megaconcept HUMAN BEING dominating the hierarchy of subordinate concepts such as COGNITION, MORAL QUALITIES, SOCIETY common for the both writers. The both authors also spotlight untypical features of these concepts which can also be considered as a factor of eponymization.

Key words: adaptation, concept, ecolinguistics, eponym, eponymization, quotation, trans-lingual aspect, verbalization.

1. Вступ. Еколінгвістичний підхід до пояснення принципів взаємодії мов

Екологія як складний комплекс людських знань є наразі міждисциплінарним утворенням і зумовлює взаємодію «природних, технічних, соціальних, моральних і етичних чинників, серед яких соціальні визнані визначальними [...]» [11, с. 124]. Увесь згаданий комплекс чинників утворює так звану «екосистему», до якої, на думку сучасних науковців, належить і мова.

Метафоричне уявлення про мову як екосистему, поряд з іншими джерелами, також сходиться до концепції Л. Вітгенштейна про мову як певну форму життя («Уявити собі мову означає уявити деяку форму життя») [2, с. 85].

У розумінні Е. Хаугена, екологія мови розглядає взаємодію між мовою та її середовищем, де під середовищем слід розуміти суспільство, що послуговується цією мовою як одним зі своїх кодів [17, с. 325]. М. Халлідей, який поряд з Е. Хаугеном є одним із засновників еколінгвістики, розвиваючи ідею останнього про те, що навколишнє середовище є таким самим «даховим» поняттям до флори і фауни, як і соціум до мови, фактично ототожнює довкілля і суспільство. Однак дослідник додає, що оточенням для мови є не лише соціум, але й екологічний контекст, в якому соціум розвивається [18, с. 172–202].

Екологічний підхід відрізняє від пануючого антропоцентричного така вихідна позиція, що мову не локалізовано в суб'єкті мови – людині – як її вроджені чи набуті здібності; мова безперервно зароджується в складній динаміці соціальної комунікації [6; 14; 19]. Тож еколінгвістика як «наука про взаємозв'язки мови і мислення людини в різних ситуаціях всіх сфер її діяльності» [8, с. 8] здатна пояснити взаємозв'язки мови з об'єктивною дійсністю, здатність мови впливати на реальні життєві події, психологічний та соціальний статус мовця, тому використання її інструментарію є наразі актуальним напрямом сучасних лінгвістичних студій.

Для екологічних підходів до мови характерно дослідження ситуативності (situatedness) мови [10, с. 171], яка не може сприйматися ізольовано від соціальних явищ. Мовне (мовленнєве) середовище визначається лінгвістами як вид комунікативного простору, в якому реалізується спілкування, орієнтоване на соціалізацію. У свою чергу, мовна соціалізація – це оволодіння мовою як засобом спілкування з метою соціальної взаємодії в суспільстві, виражене в засвоєнні: 1) елементів і структури мови; 2) мовних норм того чи іншого соціального середовища; 3) стереотипів мовної/ мовленнєвої поведінки. Крім того, під мовним середовищем розуміють мову, яку сприймає людина в природних умовах: мова сім'ї, радіо, телебачення, мова книг [3].

Головною відмінною рисою сучасних зарубіжних досліджень є те, що низка екологічних підходів до мови сходять не до ідей Ейнара Хаугена, а до екологічної психології Джеймса Гібсона, який вивчав процеси пізнання і практичні дії в їх взаємозв'язку з навколишнім середовищем. С.В. Стеффенсен і А. Филл характеризують цей напрямок як «когнітивна екологія» (cognitive ecology) [22].

Еколінгвістика має всі ознаки науки з міждисциплінарним статусом, оскільки залучає до кола своїх інтересів географію та геополітику людини, енвайроментальну історію, екофемінізм, культурологію, антропологію, психологію, екологію, енвайроментальну соціологію та інші наукові дисципліни. Крім того, еколінгвістика співіснує в науковій царині з мово- та літературознавством, зокрема з такими

їх галузями, як аналіз дискурсу, аналіз тексту, наратологія, соціолінгвістика і т.п. [15, с. 12]. Поза увагою не залишається і соціокультурний аспект. Екологія культури шукає шляхи збереження і відновлення різних елементів культурного середовища, створеного людством протягом його історії (пам'ятників архітектури, ландшафтів і т.п.). Як продовження екології культури розвивається і галузь, пов'язана зі збереженням або відродженням накопичених цінностей і з раціональним регулюванням технічного прогресу – аксіологічна екологія [11, с. 125].

За критерієм перспективи погляду на мовно-мовленнєві явища в екологічному сенсі розрізняють інтра-, інтер- та транслінгвіальний аспекти [1, URL]. Якщо сутність інтралінгвіального аспекту не викликає сумнівів (концентрація на культурі мовлення, риторичних характеристиках, зв'язності, логічності та ін.), то відмінності між інтерлінгвальним і транслінгвальним аспектами не є абсолютно очевидними. Інтерлінгвальний аспект має соціолінгвістичну природу, він є своєрідним продовженням традиції Е. Хаугена і П. Мюлхойслера і пов'язаний з багатомовністю як середовищем існування окремої етнічної мови і з проблемою зникнення мов, а відповідно – із зменшенням лінгвістичного розмаїття в світі. Натомість, транслінгвальний аспект є перекладознавчим і лінгвокультурологічним, він вивчає використання одиниць, засобів, реалій однієї мови та культури в контексті і засобами іншої мови, що розвивається в межах іншої культури, з метою досягнення максимальної ефективності діалогу культур (міжкультурної комунікації). Низка дослідників виділяють окремо напрям «екології перекладу», який має вирішувати проблему впливу індивідуальних і соціальних чинників на переклад іноземного тексту [7, с. 7]. Крім проблем власне перекладу в цьому ключі повинна вирішуватися і проблема іншомовних запозичень [1; 16].

Слід відзначити, що мовами/лінгвокультурами запозичуються не лише окремі слова, але й тексти/мікротексти, серед яких окреме місце посідає об'єкт цього дослідження – ептоніми як надслівні одиниці на зразок словосполучення або речення, які мають

експліцитно або імпліцитне виражене авторство, підлягають дериваційним процесом і в процесі розвитку набувають фразеологічного статусу. Іншомовні ептоніми, що вкорінюються/вкоренилися в мові-приймачі мають низку транслінгвальних ознак, які є становлять предмет роботи. З'ясування потребують причини запозичення таких ептонімів іншою мовою (тут – запозичення системою німецької мови англословних ептонімів), що стоїть на меті дослідження, проведеного на матеріалі ептонімів британських письменників Оскара Вайлда та Джорджа Бернарда Шоу. Завданнями є визначити соціокультурні та концептуальні чинники, які дозволяють іншомовним цитатам з одного боку адаптуватися в німецькомовному середовищі та утворити окрему частину ептонімічної концептосфери німецької мови.

2. Запозичення ептонімів як засіб лінгвокультурного трансферу

Проблематика взаємодії двох мов є багатоаспектним явищем. Насамперед ця взаємодія здійснюється при перекладі з однієї мови іншою, в процесі якого має враховуватися наявність глибоких зв'язків між мовою та національним менталітетом, і це створює надзавдання перекладу із подальшою адаптацією іншомовних /іншокультурних текстів.

Методологічна база еколінгвістики використовує весь доступний арсенал мовознавчих методів і, перш за все, тих, що знаходять застосування у вивченні проблем культури мови [4, URL]. На першому етапі нашого дослідження методом суцільної вибірки з ептонімічних джерел німецької мови (словників та збірок афоризмів, цитат та ін.. – див. список джерел ілюстративного матеріалу) було виокремлено вживані цитати О. Вайлда та Дж. Б. Шоу кількістю 322 та 214 відповідно. Методом зіставлення вихідного та кінцевого тексту з'ясовано особливості адаптації та трансферу. Перший процес, за В. Коллером, уможливує асиміляцію тексту оригіналу в мові-приймачі, другий покликаний передати культурно специфічні тексту оригіналу в текст-приймачі [21, с. 55]. Цим же методом визначено спільні та відмінні риси змістових характеристик

ептонімів двох британських письменників. Метод інтерпретаційного аналізу тексту дозволив установити конфігурації концептів, які вербалізуються ептонімами О. Вайлда та Дж. Б. Шоу в німецькій мові.

2.1. Оскар Вайлд та Джордж Бернард Шоу в німецькій мовній свідомості

Оскар Вайлд вважається одним найцитованіших англословних письменників у світі (поряд з Вільямом Шекспіром). Вайлд супроводжував німців протягом усього 20-го століття в різних іпостасях і вважається сучасником усіма, хто знайомий з його виплеканим грецькою традицією діалогічним хистом [13, с. vi]. Німецькі дослідження творчості Вайлда, які розпочалися в 30-і роки 20-го століття, не відрізнялися системністю і зводилися до впливу британського письменника на формування німецької суспільної комедії (напр. К. Штернгейм), або німецького бульварного театру (напр. К. Гетц) [там само, с. 21]. Дослідник та перекладач Вайлда М. Мейєрфельд підкреслює стилістичний талант Вайлда – «блискучий», навіть такий, «що іскриться», «діамантово сяє» [5, с. 461].

Німецькі дослідження творчості О. Вайлда непрямо підтверджують гіпотезу, що саме теми, які обирав ірландський письменник, і форма, в якій він викладав свої думки, належать до чинників адаптації його ептонімів іншими лінгвокультурами, зокрема німецькою [див. також 5].

Перші переклади та видання п'єс Бернарда Шоу німецькою мовою датуються 1902-03 роками, це «Helden», «Candida», «Ein Teufelskerl» («The Devil's Disciple»), тоді ж останню було поставлено на сцені. Усього ж в Австрії та Німеччині сценічне втілення знайшли 9 п'єс Б. Шоу – з дозволу автора, який між тим схвально висловлювався про роботу німецьких перекладачів [12, с. 162–163] (див. також роботи Н. Бахляйтнера [13]). Своїми тодішніми критиками Б. Шоу вважався автором «для літературно обізнаних» [12, с. 163].

Згідно з даними Г. Кіндерманна, кількість постановок п'єс Б. Шоу на німецькій сцені того часу перевищувала 1207, що дозволяло ірландському драматургові посісти за цим

параметром друге місце після Вільяма Шекспіра (2527), із значним відставанням німецьких майстрів сцени Ф. Ведекінда (1171) та Г. Гофманнстала (202) [там само], причому на німецькомовних теренах його роботи мали більший відклик, ніж на лондонських підмостках, де його п'єси вважалися занадто авангардистськими [20].

Виходячи за вищенаведених даних, обидва письменники можуть вважатися елітарними мовними особистостями (у розумінні О.Б. Сиротиніної [9]) і претендувати на статус творців ептонімічного фонду як рідної, так і інших (зокрема, німецької) лінгвокультур.

2.2. Концептуальна складова ептонімізації цитат О. Вайлда та Дж. Б. Шоу

Гіпотетично однією з причин ептонімізації цитат О. Вайлда та Дж. Б. Шоу є набір концептів, вербалізованих їхніми творами (відповідно – і цитатами з них), а також їхніми окремими, не завжди типовими ознаками, висвітлюваними цими вербалізаціями. Так, нами встановлено, що для ептонімічної ідіосистеми О. Вайлда домінантним є мегаконцепт ЛЮДИНА, йому підпорядковані зокрема такі концепти, як ЧОЛОВІК-ЖІНКА, МЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ, МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ, ЖИТТЯ, СУСПІЛЬСТВО. Універсальність цих концептів для будь-якої європейської лінгвокультури компенсується не типовістю їхніх ознак, які слідує з формулювань письменника. Амбівалентно характеризуючи як ЧОЛОВІКА, так і ЖІНКУ, Вайлд наголошує на граничній проблематичності, майже неможливості їхніх адекватних стосунків (приклад 1).

(1) *Männer heiraten aus Überdruß, Frauen aus Neugier. Beide werden enttäuscht.* – *Eine Frau ohne Bedeutung*, 3. Akt / Lord Illingworth

У МЕНТАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ автора найбільше цікавить аспект глибини мислення (приклад 2), небезпеки самого факту мислення (приклад 3), але засуджує відсутність власної думки (приклад 4).

(2) *Das schlimmste Laster ist die Seichtheit. Alles ist gut, was man geistig erfaßt hat.* – *De Profundis*

(3) *Alles Denken ist unmoralisch. Sein eigentliches Wesen ist Zerstörung.* – *Eine Frau ohne Bedeutung*, 3. Akt / Lord Illingworth

(4) *Es gibt nur eine Sünde, und das ist die Dummheit.* – *Der Kritiker als Künstler*, Szene 2 / Gilbert

Стосовно МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ, О. Вайлд не заперечує існування справжніх чеснот, але виражає почасти негативне ставлення до совісті, терпіння і відкрито критикує суспільну фальшиву «моральність» (приклад 5). Та й в цілому СУСПІЛЬСТВО виступає в творах письменника як інститут, який відштовхує талановитих, мислячих, сміливих людей, і отримує експліцитно негативну оцінку (приклад 6).

(5) *Von allen Posen ist die moralische die anstößigste.* – *Der Kritiker als Künstler*, Szene 2 / Gilbert

(6) *Die Gesellschaft verzeiht oft den Verbrechern. Sie verzeiht nie den Träumern.* – *Der Kritiker als Künstler*, Szene 2 / Gilbert

Докладніше кожна група концептів, вербалізованих ептонімами О. Вайлда, висвітлена в роботі [5].

Аналіз ептонімів Дж. Б. Шоу показав, що концепти його афористики так само підпорядковані мегаконцепту ЛЮДИНА. Зокрема це МЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ (ЧЕСНІСТЬ, СМІЛИВІСТЬ та ін.), СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ (ПОЛІТИКА, СПОРТ, ПРОФЕСІЯ, МИСТЕЦТВО та ін.), СУСПІЛЬСТВО та його інститути (ДЕМОКРАТІЯ, ШЛЮБ). Однак, на відміну від О.Вайлда, критика Дж. Б. Шоу більш сконцентрована на зовнішній, суспільній діяльності ЛЮДИНИ. Через прийом іронії (експлікуючи негативні риси протилежності), драматург критикує недосконалість ДЕМОКРАТІЇ (приклад 7), насильство з боку будь-якої ВЛАДИ (приклад 8), неефективність ПОЛІТИКИ (приклад 9), некомпетентність у ПРОФЕСІЇ (приклад 10).

(7) *Die Demokratie ist ein Verfahren, das garantiert, daß wir nicht besser regiert werden als wie wir es verdienen.*

(8) *Die Leitung der Welt besteht sachlich im Empfang von Befehlen und im Gehorsam.*

(9) Die Politik ist das Paradies zungenfertiger Schwätzer.

(10) Alle Berufe sind Verschwörungen gegen die Laien.

Але, так само, як і у Вайлда, головними валоративами Шоу є ДУМКА та МИСТЕЦТВО (приклади 11-12).

(11) Gedanken springen wie Flöhe von einem zum anderen, aber sie beißen nicht jeden.

(12) Kunst ist die reinste Form der Liebe

Тематичні особливості ептоніміки двох з найбільш цитованих німецькою мовою британських письменників зводяться до узагальненої системи, що складається з більш ніж 50 концептів, вербалізованих авторськими цитатними одиницями, представлених на Рис. 1:

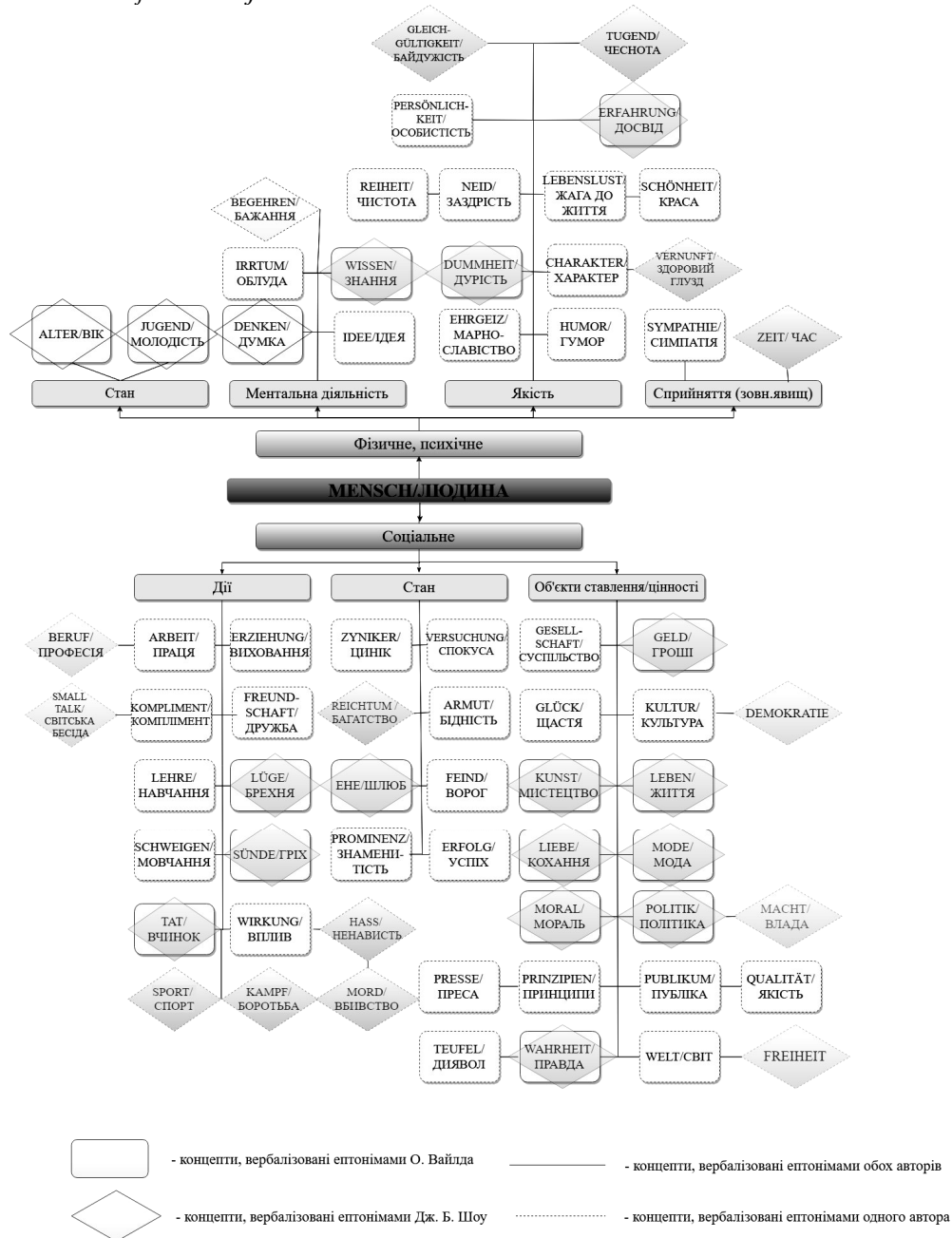

Рис. 1. Конфігурація концептосфери ептоніміки О. Вайлда та Дж. Б. Шоу

3. Висновки та перспективи

Матеріал дослідження показує лише частковий збіг концептів, до яких апелюють О. Вайлд та Дж. Б. Шоу в своїй ептоніміці. Однак домінування спільного мегаконцепту ЛЮДИНА, увага до однакових груп його ознак (ФІЗИЧНЕ, ПСИХІЧНЕ vs СОЦІАЛЬНЕ), наголос на однакових зовнішніх та внутрішніх цінностях (ДУМКА, ЗНАННЯ, КОХАННЯ, МИСТЕЦТВО) дає підстави розглядати конфігурацію ептонімічної концептосфери цих авторів як одну з причин адаптації та ептонімізації їхніх англомовних цитат у німецькій мові.

Перспективним видається залучення до порівняння інших цитованих німецькою мовою іншомовних авторів, а також дослідження функціонального аспекту адаптованих німецькою мовою іншочультурних цитат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернацкая А. А. О трех аспектах экологии языка. Вестник КрасГУ. 2003. № 4. С. 32–38. URL: <http://www.russian.slavica.org/article433.html> (Дата обращения: 25.08.2018). 2. Витгенштейн Л. Философские исследования. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XVI. М.: Прогресс, 1985. С. 79–128. 3. Жеребило Т. В. Словарь лингвистических терминов. Изд. 5-е, испр-е и дополн. Назрань: Изд-во "Пилигрим". 2010. 486 с. 4. Курашкина Н. А. Истоки и пути развития эколлингвистики. Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. Т. 15. С. 246–250. URL: <http://e-koncept.ru/2016/86950.htm> (Дата обращения: 22.08.2018) 5. Оніщенко Н. А. ЛЮДИНА як базовий концепт, вербалізований ептонімами О.Вайлда в німецькій мові. Science and Education a New Dimension. Philology, VI(49), Issue: 166. Budapest: Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2018. С. 36–39. <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-166VI49-08>. 6. Потеряхина И. Н. Теоретические основы эколлингвистических исследований. Университетские чтения. Пятигорск: ПГУ, 2013. Ч. 3. URL: http://pglu.ru/editions/un_reading/detail.php?SECTION_ID=394&ELEMENT_ID=5810 (Дата обращения: 25.08.2018). 7. Пылаева Е. М. Эколлингвистика как новое направление в языкознании XXI века. Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики. 2011. № 5. С. 106–113. 8. Сердобинцева Е. Н. Законы общей экологии и

язык. Экология русского языка: материалы 1-й Всероссийской научной конференции (Пенза, 15 февраля 2008 г.). Пенза: Издательство Пензенского государственного педагогического университета им. В.Г. Белинского, 2008. С. 8–13. 9. Сиротинина О. Б. Элитарная речевая культура. Хорошая речь. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2001. С. 222–228. 10. Суховерхов А. В. Современные тенденции в развитии эколлингвистики. Язык и культура. 2014. № 3. С. 166–175. 11. Сущенко Е. А. Словарь-справочник лингвоэкологических терминов и понятий / Под ред. Л. Г. Татарниковой. СПб.: ИД «Петрополис», 2011. 424 с. 12. Arlaud S. Im Kreis der Wiener Moderne. Hermann Bahrs literarisches Englandbild. Stationen einer Aneignung. Hermann Bahr – für eine andere Moderne. Bern: Peter Lang, 2004. S. 45–175. 13. Bachleitner N. Beiträge zur Rezeption der britischen und irischen Literatur des 19. Jahrhunderts im deutschsprachigen Raum. Amsterdam: Rodopi, 2000. 534 S. 14. Cowley S. J. Distributed language. Distributed Language. Amsterdam: John Benjamins, 2011. P. 1–14. 15. Döring M., Penz H., Trampe W. ReVisiting Alwin Fill. Language, Signs and Nature: Essays in Honour of Alwin Fill. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2008. P. 12. 16. Hagemann S. Einführung in das translationswissenschaftliche Arbeiten. Ein Lehr- und Übungsbuch. Berlin: Frank&Timme GmbH, 2016. 351 S. 17. Haugen E. I. The Ecology of Language: essays by Einar Haugen. Selected and Introduced by Anwar S. Dill. Stanford, California: Stanford University Press, 1972. P. 325–339. 18. Halliday M. New Ways of Meaning: The Challenge to Applied Linguistics. The Ecolinguistic Reader. Language, ecology and environment. 2001. P. 175–202. 19. Hodges B. H., Fowler C. A. New affordances for language: Distributed, dynamical, and dialogical resources. Ecological Psychology. 2010. Vol. 22. P. 239–254. 20. Holroyd M. Bernard Shaw: A Biography. London: Vintage, 1998. 834 p. 21. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. Tübingen und Basel: A Francke, 2011. 349 S. 22. Steffensen S. V., Fill A. Ecolinguistics: the state of the art and future horizons. Language Sciences. 2014. Vol. 41. P. 6–25.

ДЖЕРЕЛА МАТЕРІАЛУ

1. 250.000 Zitate, Sprüche, Aphorismen und 'Geflügelte Worte'. URL : <http://www.zitate.eu> (Zuletzt aufgerufen am: 25.08.2018). 2. Über 12.000 Zitate und Sprüche für jede Gelegenheit. URL : <http://www.zitate.de> (Zuletzt aufgerufen am:

ІЛЮСТРАТИВНОГО

25.08.2018). 3. Zitate online. URL: <http://www.zitate-online.de> (Zuletzt aufgerufen am: 25.08.2018). 4. Zitate, Sprüche, Aphorismen. URL: <http://www.gutzitiert.net> (Zuletzt aufgerufen am: 25.08.2018). 5. Zitate und Sprüche. URL: <http://www.zitate.net> (Zuletzt aufgerufen am: 25.08.2018).

REFERENCES

- Arlaud, S. (2004). Im Kreis der Wiener Moderne. Hermann Bahrs literarisches Englandbild. Stationen einer Aneignung. In: Benay J. and Pfabigan A. (Eds.). *Hermann Bahr – für eine andere Moderne*. Bern: Peter Lang, 145–175
- Bachleitner, N. (2000). *Beiträge zur Rezeption der britischen und irischen Literatur des 19. Jahrhunderts im deutschsprachigen Raum*. Amsterdam: Rodopi Publ.
- Bernackaya, A.A. (2003). O trekh aspektah ehkologii yazyka [Three aspects of language ecology]. *Vestnik KrasGU. – Krasnodar State Univ. Messenger*, 4, 32–38 (in Russian). Available at: <http://www.russian.slavica.org/article433.html> (in Russian) (Last accessed: 25.08.2018).
- Cowley, S.J. (2011) Distributed language. In: *Distributed Language*. Amsterdam: John Benjamins, pp. 1–14.
- Döring, M., Penz, H., and Trampe, W. (2008). ReVisiting Alwin Fill. In: *Language, Signs and Nature: Essays in Honour of Alwin Fill*. Tübingen: Stauffenburg Verlag, p. 12
- Hagemann, S. (2016). *Einführung in das translationswissenschaftliche Arbeiten. Ein Lehr- und Übungsbuch*. Berlin: Frank&Timme GmbH.
- Halliday, M. (2001). New Ways of Meaning: The Challenge to Applied Linguistics. In: A. Fill & P. Mühlhäusler (eds.). *The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology, and Environment*. Continuum Press, pp. 175–202.
- Haugen, E.I. (1972). *The Ecology of Language: essays by Einar Haugen. Selected and Introduced by Anwar S. Dill*. Stanford, California: Stanford University Press, pp. 325–339
- Hodges, B. H., Fowler, C. A. (2010). New affordances for language: Distributed, dynamical, and dialogical resources. *Ecological Psychology*, 22, 239-254.
- Holroyd, M. (1998). *Bernard Shaw: A Biography*. London: Vintage.
- Koller, W. (2011). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Tübingen und Basel: A Francke.
- Kurashkina, N.A. (2016). Istoki i puti razvitiya ehkolingvistiki [Sources and ways of development of ecolinguistics]. *Nauchno-metodicheskij ehlektronnyj zhurnal «Koncept» – Scientific-methodical digital journal “Concept”*, 15, 246–250. URL: <http://e-koncept.ru/2016/86950.htm> (in Russian) (Last accessed: 22.08.2018).
- Onishchenko, N.A. (2018). LYUDINA yak bazovij koncept, verbalizovaniy eptonimami O.Vajlda v nimec'kij movi [HUMAN as the basic concept verbalized by Oscar Wilde's eponyms in German]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 166/VI(49), 36–39. <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-166VI49-08> (in Ukrainian).
- Poteryahina, I.H. (2013). Teoreticheskie osnovy ehkolingvisticheskikh issledovaniy [Theoretical basis of ecolinguistic research]. *Universitetskie chteniya – University readings*. Pyatigorsk: PGU, 3. Available at: http://pglu.ru/editions/un_reading/detail.php?SECTION_ID=394&ELEMENT_ID=5810 (in Russian).
- Pylaeva, E.M. (2011). Ekolingvistika kak novoe napravlenie v yazykoznanii XXI veka [Ecolinguistics as a new direction in the linguistics in the 21st century]. *Vestnik Permskogo nacional'nogo issledovatel'skogo politekhnicheskogo universiteta. Problemy yazykoznaniiya i pedagogiki, – Perm National Research Polytechn. Univ. Messenger. Problems of linguistics and pedagogy*, 5, 106–113. (in Russian)
- Serdobinceva, E.N. (2008). Zakony obshej ehkologii i yazyk [Laws of general ecology and language]. *Ekologiya russkogo yazyka: materialy 1-j Vserossijskoj nauchnoj konferencii (Penza, 15 fevralya 2008 g.) [Proc. 1st Russian Scient. Symp. 15 February 2008, Penza]*. Penza, 8–13 (in Russian)
- Sirotinina, O.B. (2001). *Elitarnaya rechevaya kul'tura. Horoshaya rech' [Elite speech culture. Correct speech]*. Saratov: Izd-vo Saratov. un-ta Publ.
- Steffensen, S.V., and Fill A. (2014). Ecolinguistics: the state of the art and future horizons. *Language Sciences*, 41, 6–25.
- Suhovertov, A.V. (2014). Sovremennye tendencii v razvitii ehkolingvistiki [Modern tendencies in the development of ecolinguistics]. *Yazyk i kul'tura – Language and culture*, 3, 166–175. (in Russian)
- Sushchenko, E.A. (2011). *Slovar'-spravochnik lingvoehkologicheskikh terminov i ponyatij [Dictionary of linguoecological terms and notions]*. SPb.: ID «Petropolis Publ.
- Wittgenstein, L. (1985). Filosofskie issledovaniya [Philosophical researches]. *Novoe v zarubezhnoj*

lingvistike – News in the foreign linguistics, XVI.
Moskva: Progress, 79–128 (in Russian)

Zherebilo, T.V. (2010). *Slovar' lingvisticheskikh terminov [Dictionary of linguistic terms]. Ed. 5th*,
Nazran': Izd-vo "Pilgrim" Publ. (in Russian)

Онiщенко Наталiя Анатолiївна – кандидат фiлологiчних наук, доцент кафедри нiмецької фiлологiї i перекладу Харкiвського нацiонального унiверситету iм. В.Н. Каразiна; e-mail: naonishc77@gmail.com; ORCID: 0000-0002-9387-4991; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Nataliia_Onishchenko; SCHOLAR GOOGLE: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kUoMYCgAAAAJ&hl=ru>